

Σώτη Τριανταφύλλου: μια οικογένεια, δείκτης της ελληνικής παθογένειας

«Πώς δεν πηδήξαμε από το παράθυρο;»

Με αφορμή το νέο της μυθιστόρημα η συγγραφέας μιλά στα «ΝΕΑ» για το πώς μοιάζουν τα ήθη αριστερών και δεξιών, για το πώς οι γυναίκες κληροδοτούν τον μισογυνισμό, για την αντιστροφή των αξιών σε μια κοινωνία μετρίων...

Μια μικρή, που τη λένε Ανατολή, μεγαλώνει στα χρόνια της χούντας μέσα σε μια αυστηρή στα ήθη, τυπική ελληνική οικογένεια: με τον δικηγόρο μπαμπά της, έναν αγριωπό και συχνά πολύ βίαιο άνθρωπο, μέλος του ΚΚΕ, τη μητέρα που δεν αντιδρά ό,τι και να συμβεί και είναι υπάκουη στον άντρα της, τη γιαγιά της με το τσεμπέρι που μισεί τη νύφη της και με τον μικρό αδελφό, που από τότε που είδε μια πολύ βίαιη σκηνή στο σπίτι μουγκάθηκε. Επίσης με μια επαρχιώτισσα παραδουλεύτρα και μια αγγλίδα γκουβερνάντα. Η Ανατολή είναι το άλλο άκρο: απίθαση, μεγαλωμένη με ροκ και αγγλικά, αγαπάει πολύ τα μαθηματικά, ιδίως τη γεωμετρία, και το μόνο που θέλει είναι να δραπετεύσει. Το επιχειρεί με διάφορους τρόπους: ακόμη και με απόπειρα αυτοκτονίας. Στο μεταξύ ερωτεύεται έναν γείτονα που όμως θα φύγει για σπουδές στο Λονδίνο, μετά επιχειρεί να μπει στο Μαθηματικό αλλά την ημέρα που δίνει εξετάσεις ο πατέρας της, που θέλει να την κάνει δικηγόρο, τη δέρνει δημόσια πριν μπει στο εξεταστικό κέντρο. Εκείνη παραδίδει λευκή κόλλα και την άλλη μέρα το σκάει από το σπίτι. Προκειμένου να γλιτώσει το αναμορφωτήριο, για το οποίο την προορίζουν, παντρεύ-

εται τον πρώτο - σχεδόν - τυχόντα που, μάλλον όχι τυχαία, είναι και μέλος της ΚΝΕ. Όλα αυτά συμβαίνουν στο νέο μυθιστόρημά της Σώτης Τριανταφύλλου με τίτλο «Για την αγάπη της γεωμετρίας», σε ένα κλίμα πολιτικό πολύ έντονο, όπου ασκείται σφοδρότατη κριτική στο κομμουνιστικό κόμμα - για «σοσιαλφασίστες» μιλά κάπου η ηρωίδα. Στο σπίτι, πάντως, της Ανατολής - που αντλεί στοιχεία και από βιώματα της ίδιας της Σώτης Τριανταφύλλου -, σχεδόν όλοι είναι ΚΚΕ. Ο θείος που επαναπατριζόταν από την Τασκένδη το 1975, οι φίλοι από τον Ελληνοσοβιετικό Σύνδεσμο. «Το βιβλίο είναι το χρονικό μιας νιότης στην Αθήνα, από τη δεκαετία του '70 μέχρι το 2000 περίπου...», λέει η Σώτη Τριανταφύλλου στα «ΝΕΑ». «Προς το τέλος, η ηρωίδα τραγουδάει (αναπάντεχα, μιας και δεν φαίνεται να ξέρει από ελληνική λαϊκή μουσική) το "Μιας πεντάρας νιάτα"... Σηκώνεται και χορεύει ζεϊμπέκικο. Αυτή είναι η συγγραφική πρόθεση: πώς μεγαλώσαμε, κουτσά-στραβά, σ' αυτή τη χώρα, σ' αυτό το περιβάλλον, μέσα στη στενοκεφαλιά, την προκατάληψη, τον φανατισμό, την καθαρή βλακεία... Πώς δεν πηδήξαμε από το παράθυρο... Η οικογένεια που περιγράφω είναι ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης: από κάθε τέτοια εμπειρία υπάρχουν πάντα οι επιζήσαντες, αυτοί που διηγούνται αργότερα την ιστορία». Η εποχή της χούντας όπου μεγαλώνει η ηρωίδα του νέου μυθιστορήματος της Σώτης Τριανταφύλλου είναι ενδοχρονικός κομβικός: είμαστε στη μέση, ανάμεσα στο σήμερα και στην εποχή που για πολλούς ξεκινούν όλα, δηλαδή στον Εμφύλιο. Η ίδια η συγγραφέας, απαντώντας σε σχετική ερώτηση των «ΝΕΩΝ», καταδραφίζει και τη μυθολογία του Εμφυλίου: «Αν δεν ήμασταν αυτοί που είμαστε, δεν θα εμπλεκόμασταν σε εμφύλιο πόλεμο, για τον οποίο μάλιστα οι μισοί Έλληνες, αντί να ντρέπονται, είναι υπερήφρα-

Γράφει ο **Μανώλης Πημελής**

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΣ

«Το ζήτημα που αναδύεται στον 21ο αιώνα είναι αν θα επικρατήσει ο σκοταδισμός», υποστηρίζει η Σώτη Τριανταφύλλου που μόλις κυκλοφόρησε το «Για την αγάπη της γεωμετρίας»

νοι», λέει. «Την ιστορία τη γράφουν οι ηττημένοι. Και τα θύματα ανασταίνονται και θεοποιούνται όπως συμβαίνει στις θρησκείες. Τα γιορτάζουμε όπως γιορτάζουμε τους οσείους και τους μάρτυρες. Αλλά η ηρωίδα αυτού του βιβλίου δεν πιστεύει σε καμιά θρησκεία. Ούτε εγώ άλλωστε. Στην Ελλάδα έχουμε βαθύ ψυχολογικό πρόβλημα: είμαστε παιδαριώδεις έναντι τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος. Αρνούμαστε να αναλάβουμε ευθύνες... Ο λαός άγεται και φέρεται από διεφθαρμένα κόμματα ή "σέβεται" φασιστοειδείς ομάδες με ολοκληρωτικές ιδεολογίες...».

Ορισμένοι χαρακτήρες, δηλωμένοι αριστεροί, μοιάζουν σε πολλά ιδιαίτερα συντηρητικοί. Είναι τόσο ασαφή και μπερδεμένα τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πραγματικότητας;

Θέλω, όπως πάντα, να είμαι τίμια και δίκαιη απέναντι στους χαρακτήρες του βιβλίου. Για την κατάσταση που περιγράφω ευθύνονται όλοι, ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων. Και μοιάζουν όλοι (ανατριχιαστικά) μεταξύ τους: το ήθος της Αριστεράς είναι το ήθος της Δεξιάς. Θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε την πρόταση ως παράδειγμα της διαλεκτικής. Η διαφορά έγκειται στο ότι η Δεξιά κατείχε κατά καιρούς την εξουσία, ενώ η Αριστερά τη διεκδικούσε. Οι Έλληνες επαναστάτες δεν είχαν ούτε επαναστατική ψυχολογία ούτε επαναστατικό ήθος: ήταν είτε μικροαστοί που θαύμαζαν την «πρόοδο» στη Σοβιετική Ένωση (εξ ου και ο όρος «ήροοδευτικός») είτε απαίδευτη μάζα που απεργαζόταν μια εξέγερση χωρικών.

Η γιαγιά με το τσεμπέρι και η συνονομάτ της εγγονή που χορεύει τουίσιτ

μοιάζουν να έρχονται από δύο διαφορετικούς πλανήτες. Πώς λειτουργήσε αυτή η ρήξη; Έχει να κάνει και με την κρίση που ζούμε σήμερα;

Οι γυναίκες που ήταν δικές μας γιαγιάδες είχαν γεννηθεί στα τέλη του 19ου αιώνα. Είναι φυσικό να μας χωρίζει ο πολιτισμός, το ανελέητο πέρασμα του χρόνου που φέρνει θαύματα κι άλλα θαύματα. Η ιστορία προχωρεί χοροπηδώντας! Η γιαγιά που εμφανίζεται στο βιβλίο περιέχει ορισμένες αυτοβιογραφικές εικόνας: μητριαρχία, οιδιπόδειο σύμπλεγμα, μισογυνία, πολιτιστική καθυστέρηση. Για την ηρωίδα του βιβλίου η γιαγιά είναι ο καταστροφικός παράγοντας της οθωμανικής Ελλάδας που εμποδίζει τον ρυθμό του μοντέρνου κόσμου. Ερχόμαστε όλοι από πολύ μακριά, από τα βάθη και τα ερέβη του παρελθόντος.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΤΡΙΩΝ

Ο νεποτισμός υπήρξε ανέκαθεν μια σταθερά της πολιτικής μας ζωής. Η οικογένεια είναι, άραγε, δομικό στοιχείο της κοινωνικοπολιτικής μας οργάνωσης σε βαθμό που να μην μπορούμε να ελπίζουμε σε περισσότερη αξιοκρατία; Οι Έλληνες πιστεύουν ότι παντού στον κόσμο γίνονται τα ίδια. Αλλά όχι: η ανθρώπινη φύση συγκρατείται και αναχαϊίζεται από τους θεσμούς και τον κοινωνικό έλεγχο. Στην Ελλάδα επικρατεί ανομία, όλα είναι επιτρεπτά: «Δε θα μου πεις εσύ τι θα κάνω!». Όταν όμως ο καθένας φτάνει τους δικούς του κανόνες, δεν υφίσταται πια καθόλου κανόνες. Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο η αξιοκρατία δεν έχει νόημα. Ετσι, είμαστε όλοι δυσαρεστημένοι: πιστεύουμε ότι δεν ζούμε όπως μας αξίζει, δεν έχουμε την αναγνώριση που μας αξίζει. Μα πώς; Δεν είναι δυνατόν μέσα στον μικρόκοσμο που φτιάξαμε... Οι αξίες είναι αντεστραμμένες, το εργασιακό ήθος ανύπαρκτο, η κοινωνική φιλοδοξία γίνεται αντικείμενο χλευασμού. Κοινωνία των μετρίων...

Οι παθογένειες του θεσμού της οικογένειας, βία, ρόλοι ανδρών - γυναικών κ.λπ. έχουν λίγο πολύ, παντού, κοινά χαρακτηριστικά. Υπάρχουν κάποιες ιδιαίτερες ρόπες στην ελληνική περίπτωση;

Οι γυναίκες είναι θύματα του πολιτισμού και μαθαίνουν να κληροδοτούν αυτόν τον πολιτισμό. Το ζήτημα που αναδύεται στον 21ο αιώνα είναι αν θα επικρατήσει ο σκοταδισμός. Προς το παρόν η Δύση κάνει ότι δεν βλέπει την πρόκληση του σκοταδισμού.

Σώτη Τριανταφύλλου
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ
ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ 2011
ΣΕΛ. 349, ΤΙΜΗ 15 ΕΥΡΩ